

Izhaja štirinajstnevno. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Turjaški trg 2/II. — Naročnina znaša mesečno 4 Din. Za Italijo mesečno L 1'50. Posamezna številka stane Din 2 —

Delavski mladini Slovenije!

Mladi delavci in delavke, uvrstite se 1. maja v skupno bojovno fronto celokupnega delavskega razreda in strnite vse svoje sile, da si priborite najnujnejše!

Še nikdar se ni nahajal proletarijat na ta bojovni dan v tako težkem položaju, kot je danes. Najhujša gospodarska kriza — posledica svetovne imperialistične vojne — tlači delavski razred.

Kapitalisti, nesposobni, da vzpostavijo razrušeno gospodarstvo, skušajo rešiti krizo z zniževanjem plač, zvišanjem osemurnega delavnika, vedno brezobzirnejšim izkoriščanjem mladih delavcev in vajencev, s pripravljanjem nove vojne, z organiziranjem svojih oboroženih band, ki nosijo pri nas ime »Orjunaši«, z zapiranjem in razpuščanjem delavskih mladinskih političnih in strokovnih organizacij, s preganjanjem, streljanjem in obešanjem revolucionarnih proletarskih borcev.

Social-patrioti vneto podpirajo ofenzivo kapitala.

Internacionalni proletariat je že pričel zbirati svoje sile v enotno internacionalno fronto proletariata proti kapitalizmu. Frankfurtska konferenca je prvi veliki korak na tem polju.

Delavska mladina Slovenije, skleni tudi ti svoje vrste v tej internacionalni enotni proletarski fronti! 1. maj 1923 naj postane za tebe začetek odločnega

boja v enotni fronti proletariata proti kapitalizmu. Celo tvoje življenje mora postati prvi majnik! Na ta bojovni dan internacionalnega proletariata skleni, da boš prva — v boju in na delu!

Jugoslovanska buržuazija ti ne dovoli nobene legalne organizacije! Samo z odločnim bojem v vrstah celokupnega proletariata si boš priborila legalno eksistenco.

Mladi delavci in delavke!

1. majnik naj bo dan bujenja in pripravljanja na odločen boj

proti ofenzivi kapitala!

proti politični in socialni reakciji!

proti militarizmu in novi vojni!

proti »Orjunašem«!

za izpolnitev naših gospodarskih zahtev!;

za svobodo združevanja in govora delavske mladine!

za izpustitev zaprtih sodrugov!

za osvobojenje celokupnega delavskega razreda!

za socialistično reorganizacijo mladinskega dela!

Delavski razred se mora nasproti šovinističnemu, po umazanem profitu stremječemu patriotizmu buržuazije in njenim licemernim „mirovnim“ komedijam boriti za cilj: internacionalna enotnost delavcev in vsega ljudstva v internacionalni svetovni republiki.

1. majnik.

Prvi majnik bo ostal vedno veliki pomladanski dan človeštva. Kot vsak praznik pomenja tudi prvomajski praznik predvsem praznovanje, osvoboditev od vsakega dela.

Za buržuazijo obstoja praznik v tem, da ona na ta dan še bolj žre profite, ki jih je iztisnila iz delavskega razreda. Na praznik zapove ameriški milijarder svojemu črnemu sužnju, da pripravi njegovemu ljubljenu psu parfimirano kopel, in s celim štabom pasjih slug odpotuje na svoj dvorec, kjer ga čaka uživanje in zabava, ki stane ogromne vsote denarja. Lakaji, kokote, luksuriozne toalete, vina, karte, igre, tekme — za vse to izdaja milijarder milijone, ki jih je iztisnil iz krvi in potu delavcev v rudnikih, tovarnah, gozdovih in močvirjih. — Malomeščan zavistno gleda na praznik uživanje buržuazije in jo skuša kot dobra opica najvneteje posnemati. Katoličan gre na 1. majnik v cerkev, poklonit se »kraljici« nebes in zemlje.

Ni pa tak praznik proletariata. Delavski razred ima svoje navadne praznike, ko se enostavno odpohi od dnevnega dela. Ali ni pa tak praznik 1. maja. Še nikdar, odkar so sklenili delavci, da praznujejo ta dan, ni bil 1. majnik dan miru. Nasprotno 1. majnik je bil vedno dan upornosti, pripravljanja na upor. Na ta dan se pozabi vse malenkostno, delav-

stvo je stopilo v boj, se borilo, odneslo žrtve tam, kjer je bilo revolucionarno in kjer je v resnici izvršilo zapovedi 1. maja. Te žrtve niso majhne. Koliko ruskih proletarcev, ki so praznovali dan internacionalnega vstajenja k socializmu, je ječalo potem po ječah in sibirskih močvirjih, koliko je bilo pomorjenih po kozakih in žandarjih! Še lansko leto se je v republikanski Franciji streljalo delavce, ki so praznovali 1. majnik. Vsakdo se še spominja 1. maja 1916, ko je Karl Liebknecht na berlinskih ulicah pozval nemški proletariat na boj. Povsod, po vseh velikih mestih so puškini in revolverski streli ovekovečili 1. majnik.

Buržuazija je često poskušala, da napravi bojevni praznik proletarcev v navaden dela prost dan pri vinu, harmoniki in sprehodu. To se ji je ponekod tudi posrečilo s pomočjo social-patriotov. Ali tako praznovanje je izdajstvo nad proletariatom.

Bistvo 1. maja obstoja v tem, da proletariat na ta dan zbira svoje bojovne sile in demonstrira proti kapitalu. V tem leži živa duša pomladanskega praznika.

Na letošnji 1. majnik še zlasti demonstrira internacionalni proletariat proti politični i socialni reakciji, proti novi vojni in fašizmu.

Živel ta naš dan! Živela naša zmaga!

1. majnik ni dan počitka in miru, ampak je dan boja internacionalnega proletariata.

Podlistek:

H. R. Barbor:

Jerry Pilger.

(Povest.)

Ko je prvi reflektor razsvetlil s svojimi žarki skrite revolucionarje, je tekal Jerry od enega do drugega, jih podžigal s šalami in ostrimi grožnjami. Potem je počepnil za drevo in čakal na vihar. Megla se je umaknila, zahajajoči mesec je zatonil za griči. Jerry ni čutil nobenega strahu in nobene želje — naj se zgodi, kar hoče; ali vedel je, da vsakih pridobljenih petnajst minut postavlja eno miljo med rablje in one sodruge, za katerih varnost so se žrtvovali tu on in njegovi tovariši. Počasi so prodirale čete, plazeč se po trebuhu. Tri minute — tri stoletja. Potem so utihnile strojne puške, zabrlizgal je žvižg. Klici! Kriki! Jerry je čutil v roki žarečo puško. Vedel je, da je vse propadlo, nekdo je stopil nanj, se spotaknil in obležal poleg njega nepremično. Mrtev? Mogoče. Jerry je ležal popolnoma tiho. Čete so udrle v temni gozd. Samo vojak poleg njega se ni ganil. Ko se je Jerry malo potem plazil iz gozda, so ga ujeli. Trije prezirljivo se krohotaajoči vojaki so ga premagali. Peljali so ga pred poročnika, ki ga je dal vkleniti in mu smeje se obljubil, da ga bo seznanil s stotnikom Morrison. Potem so čete odšle. Vzele so s seboj svoje ranjence in prisilile Jerrya, da je pomagal nositi nosilnice. Bil je lačen in zeblo ga je; majhen po rasti je moral nositi več kot en del teže. Ko je pričel peti revolucionarno pesem, ga je sunil narednik s pu-

škinim kopitom v hrbet, in mu dejal, da ga bo še pred jutranjo zoro seznanil tudi z nasprotnim puškinim koncem, če ne bo držal svojega prokletega jezika za zobmi.

Končno so dospeli v vas. Jerryja so spravili v malo rdeče klubovo poslopje. Stotnik Morrison je sedel za mizo, pokrito s papirji in jedilnimi ostanki. Njegov lep, dečji obraz je izražal nevoljo in jezo. Narednik je stopil k mizi in salutiral: »En ujetnik, gospod stotnik. Zasačili smo ga, ko smo prepeljavali ranjence skozi gozd. Mislim sem, da ga boste vi sami hoteli zaslišati.«

Dva poročnika sta se zibala v naslonjačih ob kaminu in kot sovi ogledovala z blatom oškropljenega Jerry Pilgera, ki je stopil med dvema visokima vojakoma pred stotnika.

»No, moj mladi, kaj imate povedati?«

»Zdi se mi, da sploh nič nimam povedati,« je odgovoril premišljeno Jerry.

»Hm. Kako pridete do tega, da se borite proti četam Nj. Veličanstva.«

»Jaz nimam osebno ničesar proti kralju, je sicer..., ali...«

»Molčite, vaši nazori me ne interesirajo. Povejte mi, koliko mož je bilo z vami.«

Molk.

»Slišite, saj vendar veste, kaj vas čaka?«

»Golovo. Ali kaj ima to s tem opraviti?«

Stotnik Morrison je izpremenil svojo pozo in se nagnil naprej: »Vi veste, kako se postopa z uporniki. Jaz nimam nobenega posebnega veselja, da vas dam ustreliti, rajši bi se temu izognil. Razumete?«

Prvi majnik v caristični Rusiji.

(Odlomki iz Gorkega »Mati«.)

Dnevi so bliskovito potekali drug za drugim in mati ni utegnila niti razmišljati o prvem maju. Le ponoči, ko je utrujena od šumnega, nemirnega dnevnega dela ležala v postelji, jo je srce bolelo.

Ob jutranjem svitu je tulila tovarniška sirena, sin in Andrej sta v naglici pila čaj, jedla in odhajala, puščajoč materi celo kopo naročil. — Kuhala je kosilo, modro barvilo in klej za proglase; potem so prihajali ljudje s pismi na Pavla in izginjali. —

Vsako noč so nalepljali po plotovih proglase, ki so pozivali delavstvo na praznovanje prvega maja, celo vratom policijskega urada niso prizanašali in po tovarni so jih raztrosili. Zjutraj je hodila policija razljutena po predmestju, trgala in praskala listke s plotov, a opoldne so zopet novi letaki frčali ljudem pod noge. Iz mesta so prišli tajni agentje, postajali po vogalih in merili z očmi delavce, ki so veselo in živahno odhajali iz tovarne na kosilo in nazaj. Vsi so radi videli nemoč policije in celo starejši so se smeje pomenkovali:

— Ti pa znajo, kaj? —

Povsod so se zbirale gruče ljudi in živahno razpravljale o ognjevitih oklicih. Življenje je kipel,

vsem je bila ta pomlad zanimivejša, vsem je donášala kaj novega, enim — vzrok za razburjenje in zlobno zmerjanje puntarjev, drugim — nejasen nemir in upanje, a tretjim — manjšini — veselo za-vest, da tvorijo silo, ki vzdrami vse.

Pavel in Andrej ponoči skoro nista zatisnila očesa in sta prihajala domov tik pred klicem tovarniške trombe, vsa utrujena, hripava in bleda. Mati je vedela, da hodita na sestanke v gozd poleg močvirja in vedela je, da se pode ponoči naokrog policijske patrulje na konjih, da se plázijo vohuni, da love in preiskujejo posamezne delavce, da razganjajo skupine in od časa do časa koga zapro.

*

— — — In končno je napočil dan — prvi maj.

Tromba je zatulila kot vedno ukazovalno in oblastno. — Po nebu bledomodrem je hitro plavala bela in rožnata jata lahkih oblakov; kot ptice so leteli, preplašeni od glasnega tuljenja piščali. —

Za vogalom, v tesni ulici se je nabrala gruča do sto ljudi in med njimi se je razlegal glas Vjesovščikova. Okorno je govoril.

— Fant se trudi! — je dejal Malorus. — Pojdem mu pomagat! — — —

Zapel je njegov zvoneč glas.

— Sodrug! Pravijo, da živé na svetu razni narodi — židje in Nemci, Angleži in Tatari. Jaz tega ne verujem! Le dva naroda sta, dve nespravljivi plemeni — bogatini in siromaki! Ljudje se različno

»Gotovo; vi hočete, da izdam tovariše.«

»Kakor izvolite! Katero smer so ubrali vaši ljudje pri umiku?«

»Bila je meglena noč, kaj ne,« se je glasil hripav odgovor izza sklepetajocih zob.

Stotnik Morrison je videl, da je ujetnik izčrpan in izstradan. Ponudil mu je čašico žganja. Jerry jo je izpraznil, kot bi pil na stotnikovo zdravje. Stotnik je iznova napolnil čašo. »Kako se zavete, ujetnik?«

»James Pilger, imenovan Jerry.«

»Pilger, ako mi v desetih minutah ne poveste, kar hočem vedeti, potem ste nastopili svojo poslednjo romarsko pot. Sedite, bodite komodni in izpijte še eno čašo.«

»Ne, hvala, zadostuje, čeprav je žganje dobro.«

»Hudiča, saj se ne šalim.«

»Mi je žal, da ne morem izkazati usluge gospodu, ki mi je dal tako dobro žganje.«

»Odvedite ga, narednik! Točno ob peti uri mora biti ustreljen. Ob petih bom še enkrat govoril z njim. Jerryja so odvedli v neki skedenj. Tu je sedel na kupu slame, poslušal od zunaj monotone korake straže. Zaman je poskušal zaspati. Rumena luč svetilke v hlevu je metala redke sence v skedenj. Moralo je biti med drugo in tretjo uro. Le še nekaj ur. Ali, pri bogu, dolg čas je bil. Jerry je pričel peti. »Drži gobec!« je zadonel surov glas skozi okno in straža je obstala.

»Oprostite, tovariš, nisem vam hotel delati nobene neprijetnosti. Je že dobro.«

Straža se je mrmrajoč oddaljila in Jerry je sedel minuto za minuto v težkem, mučnem molku. Zakaj ga niso takoj ustre-

lili, če ni hotel izdati drugih? Naj mi odtrgajo ušesa, ne bom ničesar povedal. Hudič jih vzemi. Ne vrnem se več v London. Kmalu se bom izpremenil v mrhovino kot oni v gozdu. Smešna stvar: smrt. Ali ne bom mnogo čutil. Strešel se je. Hudiča, res je mrzlo. E, nič, ničesar se ne bojim. Tak proklet mlad stotnik me ne bo ugnal. Da nisem izpil še druge čaše! Trab, trab, trab. Revna svinja zunaj tudi zmrzuje. Smešno, da en človek straži drugega, in pri tem sta oba uboga siromaka. Ali ima ta zunaj rad stotnika? Menda ne. Jerry še ni poznal nobenega vojaka, ki bi ljubil svoje oficirje, razen če ni bil proklet ritalizec. Prmejduš, da nisem izpil še druge čaše. Jerry je tipal po žepu za cigaretami; našel je, ali ni imel nobenih vžigalic. Ko je prišla straža mimo okna, je vstal Jerry, pritisnil obraz k oknu: »He, tovariš, dajte mi vžigalico!«

»Drži gobec!« Ko je zopet prišla straža na isto mesto, je Jerry iztegnil roko, v kateri je imel cigarete. Trikrat je korakala straža mimo njega, četrtič — je položil vojak škatljo vžigalic in iztegnjeno roko. Jerry je prižgal cigareto in bil ves srečen. Ko je cigareto napol pokadil, je obstala straža pred oknom: »Ali diši,« je prišlo pritajeno vprašanje. »Gotovo,« je odgovoril ujetnik. »Saj te bodo ustrelili?«, je s skrbnim tonom vprašal vojak. »Izgleda,« se je glasil lakonični odgovor. »Ali ti ni nič za to?« »Ne mnogo, saj tudi nič ne koristi, če bi mi kaj bilo na tem.« Straža je korakala dalje brez besede in se vrnila čez nekaj minut. »Na, bonbon,« je rekla in vrgla Jerryu v papir zavit bonbon. Jerry ga je zadovoljno pojedel in prižgal drugo cigareto.

Še preden je prisijalo jutro, je prišel narednik. Med dvema vojakoma je nastopil Jerry svoj križev pot proti vasi. Stotnik

oblačijo in različno govore, ampak poglejte, kako občujejo bogati Francozje, Nemci, Angleži z delovnim ljudstvom; takoj spoznate, da so za delavce vsi — bašibuzuki. Da bi se jim ribja kost ustavila v grlu!

V množici je nastal smeh.

— A poglejmo stvar z druge strani, pa spoznamo, da živi francoski, tatarski in turški delavec prav tako pasje življenje kakor mi rusko delovno ljudstvo!

— Za mejo so delavci že spoznali to preprosto resnico in danes, na praznik prvega maja — — —

— Policija! — je zakričal nekdo.

S ceste so prijezdili v ulico naravnost proti ljudem štirje policaji na konjih in vihteč biče kričali:

— Narazen!

— Kakšen shod je tu?

— Kdo govori?

Ljudem so se zmračili obrazi in neradi so se umikali konjem. Nekateri so splezali na plotove.

Ljudje so dospeli na trg pred cerkvijo. Okrog nje, na ograji je drug ob drugem stalo in sedelo ljudstvo — zbranih je bilo do petsto glav vesele mladine, skrbnih žena in otrok.

— Sodrugi! — je zadonel zvonki in močni Pavlov glas. Vsi so se obrnili k Pavlu, obkrožujoč ga kakor železni opilki kos magneta.

— Bratje! Čas je, da se odrečemo temu življenju, polnemu zlobe, pohlepa in teme, življenju, ki nima prostora za nas, ki nas ne pripoznava za ljudi.

— Sodrugi! Sklenili smo, da danes odkrito povemo, kdo smo; danes dvignemo svoj prapor razuma, resnice in svobode!

Dolg bel drog se je posvetil v zraku, se nagnil, razdelil množico in se skrnil v njej; čez minuto je zaplapolalo nad množico kot rdeča ptica široko platno delavske zastave — — —

Pavel je dvignil roko — drog se je zamajal in deset rok je pograbilo za gladki les, med njimi je bila tudi roka njegove matere.

— Slava delavstvu! — je zaklical.

Na stotine glasov se je odzvalo z zamolklim glasom.

— Slava delavstvu vsega sveta! — je zaklical Pavel. In odgovarjal mu je vedno krepkejši in radostnejši tisočerglasni odmev, ki je pretresal dušo s svojim zvokom.

Mati je prišla Nikolajevo in še neko drugo roko, zaihtela je vsa solzna, a jokala ni; s tresočimi ustmi je dejala:

— Bratje — — — to je resnica — — —

— Sodrugi! — je zapel Malorus in s svojim mehkim glasom je prevpil šum množice.

— Sedaj smo nastopili križev pot v imenu novega boga, boga svetlobe in resnice, boga razuma in dobrote! Križev pot smo nastopili, sodrugi, dolgo težavno pot za človeka. Daleč pred nami je naš cilj, trnjevi veni so nam blizu! Kdor ne veruje v moč resnice, kdor nima poguma, da bi se do smrti boril zanj, kdor ne zaupa sebi in se boji trpljenja — naj

Morrison si je baš prepasal svojo sabljo. Zaslišanje je bilo kratko in brezuspešno; po pol ducatu vprašanj je sledila smrtna obsodba. Brez razburjenja, popolnoma mirno je dal stotnik ujetnika odvesti in ustreliti. Potem se je ulegel na zofo ob peči in se zaval v odejo. Mrzlikavi poročnik je govoril o duhovniku; Jerry ga je odklonil: »Ne potrebujem nobenega nebeškega pilota, še nikdar nisem nobenega potreboval. Naj se hitro napravi stvar.«

Odšli so. Na vzhodu je zlato zažarelo nebo. Čete so napolnile vaško ulico. Jerryjev prijazen stražar ga je proslavil v celi vojski, radovedni in usmiljeni pogledi so se upirali vanj, ko je tako korakal v smrt; jutranja luč je pozlatila njegov dolgi, beli nos in lepo brado. Jerryja ni popolnoma nič ganila bližajoča se katastrofa. Danes se mu je zdela smrt še prijaznejša kot prejšnji dan v ognju strojnih pušk. Veselo je vdihaval jutranji zrak, začutil je vonj kave. Ta ga je spomnil na London. Nič več ne bo prišel v London. London leži tam spodaj ob cesti, ali predolga je zanj ta cesta. Vseeno, nihče ne bo po njem vprašal, nihče ga ne bo pogrešal. To je dobro, čeprav... Dospeli so na tlakovano šolsko dvorišče. Jerry je imel vedno rad otroke; dobro, da jih še ni tu.

»Stoj!« ...

Hitra povelja mladega poročnika. Vojaki so se postavili v vrsto. Narednik je hotel Jerryju zavezati oči. Jerry se mu je zasmeljal v obraz in stopil k zidu; en, dva, tri, štiri, — štel je korake. Hoja je enaka padanju, ali vendar ne pade. Šest, sedem — vseeno — še eno minuto — osem, devet... Stal je pred sklenjeno črto vojakov, eno roko je položil na zid. Da,

zid ga bo podpiral; čudno, on bo padel, umaknil roko z zidu. Tudi nekateri neudeleženi vojaki so prisostvovali. Oni ne morejo verjeti, da nima strahu. Bodo že videli. Poročnik je dvignil svojo palico in izrekel »Ogenj!«

Disciplina vojakov je odpovedala. Noben strel ni odgovoril povelju. Poročnik je tekel k ujetniku.

»Revolucija! Ona bo objela vse vas mladi!« Hura, živela revolucija!«, je zaklical Jerry. Oficir ni vedel izhoda. Pred svojimi ljudmi se ne sme osmešiti, mora nekaj napraviti. Kaj naj napravi? Postavil se je malo v stran in drugič zapovedal: »Ogenj!«

Dva vojaka sta spustila puške. Upor. Poročniku je postalo črno pred očmi. Še vedno je nepremično ležal ujetnik. Nekaj se mora zgoditi. Dolžnost. Bila je njegova dolžnost, da usmrti tega blazneža. Poročnik je potegnil svoj revolver in ustrelil dvakrat. Ob Jerryjevi glavi se je pokazala kri. Tiho. Potem strel. Mladi oficir se je nagnil naprej, padel nad ujetnikom, mrtev. Vojaki so strmeli na tovariša, ki je gledal sam kot zbesnel na oficirja. Tuljenje, kričanje, vpitje, streljanje je donelo po vaški ulici. Ko so se prebudili prestrašeni vaščani, je že bila vas v rokah upornih vojakov, ki so se pridružili revoluciji. Rdeč zastor, ki so ga strgali z okna komandinega poslopja, se je vil s cerkvenega stolpa kot prapor. Drug rdeči prapor je ogrnil Jerry Pilgerja, ko so ga pokopali.

Kapitalizem je patriotičen iz dobičkaželjnosti.

odide iz naših vrst! S seboj pa vabimo tiste, ki verujejo v naše zmagi; tisti, ki ne vidijo našega cilja, ki ne gredo z nami; čaka jih samo gorje. V vrste sodrugi! Slava prazniku svobodnih ljudi!

Množice so se strnile. Pavel je zamahnil z zastavo; razprostrla se je v zraku in plavala naprej od solnca razžarjena — — —

— Odrekamo se staremu svetu —

— Otresemo si njegov prah z naših nog! — — —

*

Kot ogromna tromba je pelo v zraku in dramilo ljudi — v nekaterih je vzbujalo bojevitost, v drugih nejasno veselje, slutnje nečesa novega, žgočo radevednost. Tam je vzbujalo trepet nejasnega upanja, tu je odpiralo pot jedkemu potoku nekopičene zlobe. Vsi so gledali naprej, kjer je v zraku vihrala in plapolala rdeča zastava.

— Krivoverci! — je z zagatnim glasom zakričal nekdo zokna in zagrozil s pestjo.

— Zoper carja, zoper njegovo veličanstvo našega carja se puntate?

Mimo matere so švigali uporni obrazi, moški in ženske so se prerivali, kot temna lava se je valilo ljudstvo. Zroč na rdečo zastavo v daljavi, se ji je prikazal — ne da bi ga videla — sinov obraz, njegovo čelo in oči razžarjene od jarke vere.

Naenkrat je bila na koncu množice, sredi ljudi, ki so počasi korakali in ravnodušno gledali predse, s hladno radevednostjo gledalcev, ki jim je konec igre znan že vnaprej.

— Ena stotinja stoji pri šoli, a druga pri tovarni.

— Sodrugi! — je zadonel Pavlov glas. — Tudi vojaki so ljudje kakor mi. Ne bodo nas bili. Zakaj naj bi nas bili. Zato, ker prinašamo resnico, ki je vsem potrebna? Naša resnica je tudi njim potrebna. Sedaj oni tega še ne razumejo, a bliža se čas, ko pojdejo z nami ramo ob ramo, ko pojdejo pod našim praporom svobode in bratstva. In zato, da čim prej spoznajo našo resnico, moramo naprej. Naprej, sodrugi! Zmerom — naprej!

Zapeli so bojno proletarsko pesem. A skozi ubrano melodijo so že udarjale tihe besede:

— Že ukazuje — — —

— Puško — gor! —

Kot val so se zamajali bajoneti, se nagnili in iztegnili proti rdeči zastavi.

Mati je nepremično strmela. Sivi val vojakov se je pomikal po vsej širini ulice. Enakomerno in hladno noseč pred seboj redek glavnik z blestečimi jeklenimi zobmi.

Vse bolj so se bližali ljudje z rdečo zastavo gosti verigi sivih ljudi, razločen je bil obraz vojakov — širok, čez vso ulico raztegnjen, popačen obraz — vanj so bile neenakomerno posejane raznobarvne oči, a pred njim so se kruto lesketale tanke ostrine

bajonetov. Namerjeni na prsi ljudi, so rezali in trgali drugega za drugim od množice in jo razkropili, še preden so se jih dotaknili.

— Vrzi zastavo stran, Pavel! — Daj jo sem, da jo spravim! —

— Pusti! — je zakričal Pavel.

Pod zastavo je stalo dvajset ljudi, nič več, amrk trdno so stali in vabili k sebi mater z bojznejšo in z nejasno željo, da jim nekaj pove...

— Gospod peročnik, vzemite te! —

K Pavlu je skočil droben oficirček, zgrabil z roko za drog in zakričal:

— Izpusti!

— Roke proč! — je odgovoril Pavel.

Rdeči prapor je trepetal v zraku, nagibal se na levo in na desno in se zopet vzravnaval. Oficirček je odskočil in se vsedel na zemljo.

Nekoliko vojakov je skočilo naprej. Eden je zamahnil s kopitom — zastava se je zamajala, se nagnila in zginila v sivi kopici.

In mati je zatulila z zverinskim glasom. V odgovor ji je zadonel iz vojaške tolpe jasen Pavlov glas:

— Na svidenje, mama! Na svidenje...

V prsi so suvali mater. Skozi meglo v očeh je videla pred seboj oficirčka, njegov obraz je bil rdeč, napet; zadr se je na njo:

— Proč, starka!

Ona je opazila pod njegovimi nogami drog zastave, prelomljen na dva konca — na enem je visel kos rdečega platna. Pobralla ga je. — — —

Sredi vojakov je razplamenela pesem ujetih sodrugov:

Na noge, delavec! Na plan — — —

— Zamašite jim gobce! — — —

Mati je šla naprej, opirajoč se na drog. Za vogalom je uzrla veliko, gosto množico ljudi.

— Glej jo s praporom! V roki ima — prapor!

Mati je široko razprostrla roke — — —

— Poslušajte — — — zavoljo Kristusa! Vsi vi — otroci moji — — — presrečni — — — pogledjte brez bojzani — — — brez strahu — — — kaj se je zgodilo? Otroci gredo po svetu — — — Naši otroci gredo, naša kri, za resnico gredo — — — Pošteno iščejo pot do nove, ravne in široke ceste — za vse. Za vse vas, za vaše otroke so nastopili križev pot — iščejo novo solnce — — — svetlih dni — — — Po drugem življenju streme... dobro hočejo vsem. —

Sreča se ji je trgalo, v prsni ji je bilo tesno, v grlu suho in žgoče. Globoko v njeni notranjosti so se porajale besede — velike, vse obsegajoče ljubezni, ji palile jezik in ga gibale vse silneje, svobodneje.

Resnico govori. —

Odšla je domov.

Ljudje so ostali in se razgovarjali.

1. maj v sovjetski Rusiji.

1. maj je dan boja delavskega razreda proti buržuaziji, proti ustroju, ki sloni na izkoriščanju in zatiranju delavcev. To je historični smisel prvega majnika. Na 1. maj dviga proletarijat celega sveta rdeče praporce kot znamenje nepomirljivega boja proti kapitalističnemu izkoriščanju. 1. maj je v vseh kapitalističnih deželah dan proletarskih demonstracij.

Ali drugačen je prvi majnik ruskega proletariata. V Rusiji, kjer se je proletarijat dvignil in premagal kapitalizem in carizem, je 1. maj dan zmago-slavja. Na 1. majnik praznuje ruski proletarijat zmago nad vsemi generali enteatinega imperializma, praznuje zmago nad gladom in stopa s povečanim navdušenjem na delo, za gospodarsko vzpostavo zveze socialističnih sovjetskih republik. Na 1. majnik praznuje ruski proletarijat zmago nad vsemi notranjimi sovražniki — cerkvijo, menjševiki in eseri. 1. maj je za ruskega kmeta dan praznovanja solidarnosti in kolektivnega dela z delavcem. Na 1. maj pregleduje delovno ljudstvo sovjetske Rusije svojo zmagoslavno rdečo armado, svoje sile, ki so premagale vse težkoče državljanske vojne in delajo danes mirno na vzpostavi narodnega gospodarstva.

Proletarijat kapitalističnih dežel se bori na letošnji prvi majnik proti ofenzivi kapitala in reakcije, ruski proletarijat pa proslavlja osvobojenje dela.

Ruski proletarijat prisega svečano na letošnji prvi majnik, da se po toliko bojih in žrtvah, po toliko oboroženih intervencijah buržuazije, po toliko težkočah in strašnem gladu v Povolžju — ne straši bodočnosti, se ne boji nevarnosti, ki jih nosi v sebi nova gospodarska politika.

Živel ruski proletarijat!

Živelo delo!

Živel 1. maj!

Kurt Kläber-Jegor:

Krog rdečih peči.

Krog rdečih peči vsi stojimo
in kujemo,

krog stružnic sršečih stojimo
in stružimo.

Mi delamo že, ko jutranje zore
še rdé,

mi delamo še,
ko zvezde vzplamte —
vedno!

Vendar hitimo — sleherni tlačan,
hitimo, da vzide svobode nam dan.

In sleherni besni udar
ihiti in zveni:
kdaj vzideš žar
svobode?

Ko naša moč bogatinom bogastvo odpove, —
naš dan, ko delo bo delo
si vzelo za sé
naš dan, ko delo le kruh bo imelo.

Stojimo in kujemo udar na udar,
stojimo in čakamo: vnami se, žar!
In vendar smo moč.

A moč se v kladivih nam vsem razgubi,
vendar zaželjenega jutra še ni.
Zato pa peči te žareče pustimo,
odkrivat — nov dan pohitimo —
mi vsi!

Socialistična reorganizacija mladinskega dela.

Delavska mladina je imela doslej en internaci-onalni program gospodarskih zahtev, ki ga je postavil prvi kongres mladinske internacionale l. 1907. v Stuttgartu. Čeprav še danes veljajo njegove temeljne zahteve, vendar ne morejo biti več podlaga gospodarskega boja PMI; kajti treba ga je razširiti in izpopolniti predvsem v naših zahtevah, ki gredo preko kapitalističnega gospodarskega sistema. Kajti mi se ne moremo zadovoljiti s tem, da se odpravi samo najhujše strani izkoriščanja delavske mladine, ampak temeljni cilj našega gospodarskega boja je popolna socialistična reorganizacija mladinskega dela.

Zato je PMI na zadnjem svojem svetovnem kongresu izdelala nov program gospodarskih zahtev delavske mladine.

Temelj in cilj novega programa je socialistična reorganizacija mladinskega dela. To se pravi: odprava mezdnege dela za vse mlade delavce do 18. leta in njihova socialistična družabna oskrba s stališča vzgoje. Delne zahteve novega programa so pa v glavnem iste, kot smo jih priobčili v zadnji številki. PMI zahteva s temi zahtevami od kapitalističnega sistema v ogromno preobrazbo današnjega mezdnege sistema mladinskega dela.

Pri tem se PMI ne ozira na profitorske interese kapitalističnega gospodarstva. Ampak za nas je merodajna tu samo meja bede, ki je proletarijat ne more več prenašati, za nas so merodajne edino-le potrebe proletariata, ne potrebe kapitalizma. Tu je torej usmerjeno naše oko na naš končni cilj — socialisti-

čno družbo, kajti popolna reorganizacija mladinskega dela je mogoča šele s socializmom.

Sedaj se bo vsakdo vprašal: kakšno vlogo igrajo, v kakem razmerju stoje naše delne gospodarske zahteve (priobčene v zadnji številki) napram našemu celokupnemu boju, napram našemu končnemu cilju? — Naše delne zahteve so neločljiv del našega celokupnega boja. Naše delne zahteve so zahteve, za katere se mora boriti delavski razred, da ohrani življenje in zdravje svoje mladine, da jo okrepi telesno in duševno za razredni boj, da jo napravi odpornejšo. Naše delne zahteve so torej vzvod akcije.

Z bojem za naše delne zahteve bomo namreč mladino najlažje razredno vzgojili, kajti razredni boj sam je najboljša šola za delavsko mladino.

Čim resneje bodo nastopali mladi delavci za svoje zahteve, na tem resnejši odpor bodo naleteli pri kapitalistih. S tem bo v njih bojovna volja vedno jasnejša in močnejša. In boji za te delne zahteve se bodo tako vedno bolj razširili, poglobili in sistematizirali.

In podlaga vsemu temu boju pa mora biti naš končni cilj.

Socialistična reorganizacija mladinskega dela, t. j. popolna zaščita življenja in zdravja, najskrbnejša vzgoja duševnih, telesnih in нравnih sil mladine.

Fašizem.

Okupacija Porurja je povečala fašistovsko nevarnost, ki grozi celokupnemu delavskemu razredu.

Fašizem ni nevaren samo zato, ker vede v vojno, ki bi bila še mnogo večja in barbarska od zadnje, ampak tudi vsled tega, ker razdvaja proletariat.

Če se hočemo uspešno boriti proti fašistovski nevarnosti, moramo natančno poznati značaj tega pojva. Nekateri sodrugji mislijo, da je fašizem izraz belega terorja, izraz bojne sile meščanstva. Kljub nekaterim površnim skupnostim med belim terorjem in fašizmom, moramo reči, da predstavlja Hortijev beli teror na Madžarskem nekaj drugega kot fašizem. Beli teror na Madžarskem je bila posledica mogočnega in ne neslavnega poskusa madžarskega proletariata, da bi strmoglavil buržuazijo in upostavil sovjetsko republiko. Po porazu te republike je osvojila deželo skupina junkerjev in militaristov in upostavila belo diktaturo nad deželo, ki je po večini agrarnega značaja. Drugačen je fašizem v modernih industrijskih deželah, kjer ga ne sestavljajo samo mase malomeščanstva in malih kmetov, ampak tudi lumpenproletariat in še nezavedni del delavskega razreda.

Fašizem je izraz gospodarskega položaja kapitalizma in propadanja meščanskega reda.

Kako je zmagal v Italiji fašizem nad delavskim

razredom? Pod fašistovskim praporjem se ni zbralo le malomeščanstvo, ampak tudi mnogo onih, ki so imeli poprej nekaj zaupanja v socializem vsled upanja na zboljšanje strašnega položaja potom demokratičnih reform. To upanje reformističnih proletarcev je izginilo, ker je tudi same reforme v kapitalistični družbi mogoče doseči le potom revolucionarnega razrednega boja. Poleg teh so se pridružili fašizmu še ljudje brez poklica, zlasti oficirji. Tako so se razvile fašistovske organizacije kot politično pribežališče ljudi brez strehe. Temu odgovarja tudi njihov politični program. Mussolini je ustanovil svoje prve organizacije v marcu 1919, ki so dajale velike obljube veliki in mali buržuaziji, delavcem in agrarcem. Fašisti so se postavili na republikanski program. Do danes je ostala od njihovega programa in njihovih obljub samo ena točka — **najneizprosnejše pobijanje in preganjanje delavskih organizacij.**

Giolitti bi tedaj lahko udušil to gibanje, a ga je pustil na razpolago meščanstvu. Danes je v fašistovski stranki močno nasprotstvo med agrarnim kapitalom, ki hoče nazaj k starim lastninskim razmeram, in industrijalnim, ki hoče postaviti močno industrijsko državo. Fašizem se je razvil le vsled gospodarske krize od maja 1920, ko je imel v svojem središču — Milanu le 4000 glasov do danes, ko šteje 300 tisoč pristašev. Vsled lakote in pomanjkanja, ki tišči delavce k tlom, ter vsled brezposelnosti so mogle priti fašistovske organizacije do pol milijona članov, ki pa niso vsi prepričani fašisti. Poleg tega je skušal Mussolini korumpirati delavske strokovne organizacije, ponujajoč jim sodelovanje pri vladi. In ta predlog ni propadel, mogoče vsled zoperstavljanja strokovnih tajnikov, ampak vsled upiranja industrijskih in agrarnih mogotcev proti temu.

Socialistična stranka pa mesto da bi organizirala močne oborožene obrambne proletarske čete proti fašistom, je na eni strani gojila nado, da bo vlada nastopila proti fašistom in na drugi strani je mislila, da zadostuje za poraz fašizma propaganda z lepimi moralnimi nauki.

Italijanski fašizem se je pričel širiti v Nemčijo (Haken-Kreuzler, nacionalni socialisti), Poljsko, Jugoslavijo in druge dežele. Fašizem ne operira povsod z istimi parolami. Na Bavarskem je njihova parola: Dol z Židi, pri nas močna monarhistična država itd.

Internacionalna proletarska konferenca v Frankfurtu je sklenila v glavnem sledeča sredstva za boj proti fašizmu:

Proti fašizmu je treba voditi mogočen in odločen boj takoj od njegovega postanka v kaki deželi.

V vsaki deželi se morajo organizirati proletarski odbori, sestavljeni iz vseh struj v svrhu sistematičnega boja proti fašizmu.

Treba upostaviti proletarsko samobrambo.

V obratih se morajo organizirati stotnije s strani kontrolnih odborov, ki naj preprečijo vsak prevoz čet in orožja.

Protifašistovski boj v posameznih deželah bo vodil mednarodni akcijski odbor.

»Orjunaši« — zaščitniki delavstva!

Ze v par številkah prepričuje »Orjuna« slovenski proletariat, da je ona odločna zaščitnica njegovih interesov in skuša s tem zapeljati delavce in v prvi vrsti mlade delavce v svojo organizacijo. V zadnji številki piše celo, da se v obrambi interesov slovenskega delavstva ne bodo »Orjunčki« ustrašili niti najizrazitejšega terorja. Končno pozivlja: »Na delo, tovariši-delavci, za naše interese gre, za narodne in gospodarske interese!»

Pod rubriko »Naš pokret« prinaša »Orjuna« poleg vesti o izključitvi Andreja Gričarja iz ljubljanske »Orjune« izključitev g. Florenini Oskar, »ker je v Trbovljah z besedami nastopil proti delavstvu.« — Pa da ne bi potem človek verjel, da so »Orjunčki« edini zaščitniki delavskih interesov!

Kaj je namen takega pisarjenja in agitacije med delavstvom? — Do danes tvorijo »Orjuno« le študenti, učiteljčki in podobna jara rodoljubna gospoda. Ta družba je sicer zelo orjunaška, nacionalistična in jugoslovanska v gostilni pri polni mizi vina, ali njeno orjunaštvo se neha, ko je treba za »Nacijo« tvegati glavo. Cilj »Orjune« pa je, da s terorjem in nasiljem utrdi gospodstvo jugoslovanske buržuazije po Mussolinijevem vzgledu. In gospodje so dejali: Mi moramo dobiti bojevnike iz delavskih vrst samih — ti imajo žuljave pesti in trde glave. Obenem bomo oslabili odporno silo delavstva, ki bo imelo v svojih vrstah izdajalce. Seveda si tega niso zamislili slovenski Orjunčki sami, ampak tega so se naučili od italijanskih fašistov, ki so v to svrhu ustanavljali fašistovske strokovne organizacije. Seveda so bili oni italijanski proletarci, ki so šli v fašistovske vrste najbridkejše razočarani ob Mussolinijevi zmagi, ki jim je prinesla popolno brezpravnost v vsakem pogledu.

Ali Orjunčki, vi lepo opustite vsako tako misel, ker proletariat je trdno prepričan, da ste teroristična organizacija jugoslovanske monarhistične buržuazije, ki hoče z bombami in revolverji uničiti še lone pridobitve delavskega razreda Jugoslavije, ki jih še ni uničil »Zakon o zaščiti države« in beli režim Pašića ter vašega Mussolinija — Pribičevića. — Zato bo delavski razred Jugoslavije nastopil kompaktno proti vam.

Na drugi strani pa pravijo junčki, da oni ščitijo interese slovenskega oziroma jugoslovanskega proletariata, da bi s tem zanetili mržnjo med proletariatom slovenske narodnosti in proletariatom druge narodnosti.

Proletariat ne pozna nobenih narodnostnih razlik. Njemu je nemški, madžarski, italijanski, japonski delavec — brat, in slovenski, jugoslovanski, nemški i. dr. kapitalist — izkoriščevalec in sovražnik. Njemu je vseeno, kateri jezik govori njegov sotrpín, njegov sodelavec, njegov sodrug. Kajti proletariat vseh narodnosti, vseh ras, plemen in dežel ima en skupen cilj, en skupen interes — osvoboditev izpod kapitalističnega jarma.

Delavcu pa je istotako vseeno, ali ga izžema slovenski ali nemški kapitalist. Njemu je vseeno, ali ga zmerja in se pritožuje nad njim slovenska rodoljubna narodna dama v jugoslovanskem »Jutru« ali pa »gnädige Frau«. Delavec pa ve tudi, da je kapitalistu oni delavec ljubši, kdor dela cemeje. On ve, da je rodoljubni g. Jakil, ki je Jugoslovan kot nobeden Orjunaš vrgel v Gorici stavkujoče slovensko delavstvo na ulico in sprejel italijansko. Delavec ve tudi to, da francoski imperialisti — za katerih interese se junčki borijo — rešujejo svojo domovino s črnici in Culukafri, in ve tudi to, da je jugoslovanski kapitalizem pripravljen reševati sebe proti jugoslovanskemu proletariatu z madžarsko in italijansko vojsko.

Na svetu obstojata le dva razreda — kapitalistični in proletarski. Narodnost igra postransko vlogo v velikem boju teh dveh razredov.

Zavedajoč se tega, ne bo šel noben proletarec v Orjuno, ampak se bo nasprotno proti njej boril.

Dol z »Orjuno«!

Živela enotna proletarska internacionalna fronta!

Dol s fašisti — dol z »Orjunci«!

Pred nekaj dnevi smo izvedeli, da so mladi delavci v Zagorju ob Savi vložili pravila »Zveze delavske mladine«, ki jih je vlada odbila, češ, da so podpisali pravila ljudje, ki ne dajejo vladi dovolj garancije, a bi društvo ne izkoriščali za komunistično propagando.

Ne poznamo sicer ciljev »Zveze delavske mladine«, brezdvomno je bil to poskus, ustanoviti eno organizacijo delavske mladine. Zato moramo proti takemu postopanju vlade najenergičneje protestirati. Kaj takega je mogoče le pri nas, da se ne dovoli delovanja eni delavski mladinski organizaciji z izgovorom, da podpisani ne jamčijo dovolj za to, da bi se v organizacije ne propagiralo komunizma, ko je ven-

dar jasno, da se lahko po Zakonu o zaščiti države takoj razpusti organizacija, ki služi za širjenje prevratne, komunistične ideje.

To je škandalozno zlorabljanje tega zakona, da se eno društvo kar v naprej prepove, da se pri nas ne dovoljuje nobene proletarske mladinske organizacije. Istotako neosnovano se je razpustilo Iskro.

Kaj tiči za vsem tem?

Jugoslovanska buržuazija ne dovoli nikakega organiziranja delavske mladine, da bi jo ona lahko še nadalje brezmejno izkoriščala in si iz njene mlade krvi, iz njene sveže sile kopičila bogastvo. Danes je delavska mladina tista, ki s svojim delom kopiči največ bogastva buržuaziji, danes se izrablja delavsko mladino za to, da se meče odrasle delavce na ulice, da se jim znižuje plače, da se uporablja v njihovih štrajkih mlade delavce kot — štrajkbreherje.

Če bi bila delavska mladina organizirana, bi ji bilo s tem omogočeno, da se organizirano in sistematično bori proti ofenzivi kapitala, ki zadeva njo najobčutneje.

Pa še ena stvar je.

Mi imamo »Sokola« in »Orjunce!« Če bi se dovolilo proletarski mladini svobodo organizacije, kaj bi počeli potem naši orjunčki! Zaključek jugoslovanske buržuazije je jasen — mi ne smemo dovoliti nobene delavske mladinske organizacije, ker one bi tvorile protiutež orjunčkom, organizirani mladi proletarci bi utegnili preljube orjunčke nalomastiti! In na drugi strani bomo pa mogoče še dobili nekaj orjunčkov iz vrst proletarske mladine same. Kajti če

ona ni organizirana, kmalu podleže vplivu »Orjunc« in stopi v njene bojne vrste.

Vidite, tako je! Orjunčkom se dovoli, da se svobodno organizirajo, da se oborožujejo z revolverji, bombami itd., da vršijo banditske napade, da ubijajo delavstvo — banditski, oboroženi orjunci nudijo dovolj garancije vladi, da ne bodo motili javnega reda in miru, da ne bodo požigali in morili po naši ljubljeni domovini! — Skromno izobraževalno društvo Iskra pa je ogrožala obstoj naše države! — Kajti orjunci so postavljeni za to, da z ognjem in mečem zadušijo vsak odpor lačnih in sestradanih, da z ognjem in mečem, z bombami in revolverji podaljšajo življenje vladajoči jugoslovanski buržuaziji. Orjunci so poslani za to, da uvedejo goli, beli teror nad delovnim ljudstvom Jugoslavije. — Zato oni ne ogrožajo javnega reda in miru.

Vidite, to je buržuazna razredna justica! — Buržuazija je prisiljena, da uporabi vsa nasilna sredstva, da si podaljša svoje življenje.

Zato ne dovoljuje delavski mladini nobene svobode organiziranja in združevanja.

Mladi proletarci! Mladi rudarji! Novo nasilje buržuazije nad vami naj vam ne zmanjša niti malo bojne volje, ampak naj vas še bolj podžge na boj proti ofenzivi kapitala

proti Orjunašem

za svobodo združevanja delavske mladine

za osvobojenje celokupnega proletariata!

Vaša bojna parola na letošnji 1. majnik mora biti:

Razpustitev teroristične »Orjunc«!

Okupacija Porurja.

Na francoski barjeri. — V carstvu temnokožcev. — Vanderveldov »versajski mir.« Mesto kruha svinec, mesto stanovanj kasarne. — »Genie de Rhin.« — Vojni pohod na Nemčijo in Evropo.

Pol ure od Frankfurta ob Majni se pričinja markansko-francoska civilizacija bajonetov, nasilja in rekvizicij. Na cesti, ki pelje v Mainz, pri Griesheimu, se nahaja prava francoska barjera, pobarvana z barvo francoske trobojnice. Črnci čuvajo stražo. Nekoliko francoskih podoficirjev gleda z gesto nekdanjih avstrijskih feldveblor civilno druhal, ki hodi skozi barjero.

Eno nedeljo se napotim na izlet v Griesheim, seveda peš, ker v celi tej železniški mreži traja že četrti mesec železničarski štrajk. Proga, po kateri so nekdanj drveli ekspresni vlaki v vse kraje Evrope, leži pusta in na njej raste mlada pomladanska trava. Signali, čuvajnice, kolodvori so podobni grobovju. V zraku leži težina vojne atmosfere.

Moral sem preiti francosko barjero in to prvo

srečanje s francosko okupacijo mi je dalo jasno slutnjo, kako izgleda malo dalje na severu, v Essenu, Gelseakirehnu in Bueru, kjer vsak dan padajo mrtve glave rudarjev. Na barjeri so kot vsakega potnika pretresli črnci tudi mene in beležke in na splošno presenečenje našli tudi dopisniško legitimacijo Borbe (hrvatskega bratskega lista, po katerem posnemamo ta članek. Op. ur.), ker Francozi imajo poseben strah pred žurnalisti in ostalimi pričami njihovih renskih herojskih činov. Ali potem ko so se prepričali, da sem iz Jugoslavije, torej v gotovi meri zaveznik Afrikancev, so me pustile straže v carstvo temnokožcev — v zasedeno Nemčijo.

Na veliki prašni cesti sem dobil prve močnejše vtise te barbarske okupacije — ogromni vojni vozovi, polni črncev z bajoneti, ki režijo v potnike.

Človek se čuti kot za časa vojne recimo v zasedeni Srbiji. (S to razliko, da je bila tedaj vojna sila proti sili, a danes je versajski »mir«, ki ga je podpisal tudi Vanderverlde, vodja II. internacionale.) Na vsakem koraku vas lahko iz usmiljenja ustrelji kak mili Poincaréjev Afrikančič. Navaden radoveden pogled bi Črncem razumel kot žalitev »de la grand armé« (velike armade), v kateri bi naravno Črncem igral slavo francoske civilizacije in demokracije — vtogo lovca, a vi krokodila.

Neki potnik me opozori, da ne grem dalje. Tam dalje se nahajajo črni in rumeni kolonijalni sužnji v francoskih uniformah in ti isti črni in rumeni so ustrelili pred nekaj dnevi enega delavca. (V Essenu 14, v Mühlheimu 35, op. ur.) Torej vse v znamenju »črnorumene« zgodovine!

V Griesheimu se nahaja ena največjih kemičnih tovarn Evrope. Naravno, da sedijo v tovarni zopet črni in rumeni, ker se nahaja ta tovarna pod kontrolo reparacijske komisije.

Bila je nedelja in Griesheim, tovarne in stroji so počivali. Samo na obali Majne so brodovi izkreevali blago. Ulice, niz meglenih tovarniških poslopij iz opeke, redki vrtovi in v zraku težki vzduh plina in dima — pravo tovarniško mesto, milje Zolajevih proletarskih romanov.

V gostilnah sede delavci in njihov razgovor se v glavnem suče okrog črnih in rumenih Francozov, ki so pri vходу v tovarno, takoj pri železniškem mostu preko Majne postavili drugo svojo barjero. Zopet plavo-rdeča čuvajnica, Črncem, bajoneti, zastrašeni potniki. Na mostu francoski napisi: »V imenu okupacijske vojske odrejam« ... itd. — vse v štilu avstro-ogrške »Kreiskomande«.

Bližala se je noč, povečana in poslabšana po tej zamorski temi. Po osmih zvečer je prepovedan vsak promet in ta bogati industrijski kraj se izpreminja v popolni afrikanski pragozd. Vrnil sem se, potem ko sem prebil dve uri med Črncem.

Črncem ob Renu — to ni roman za dva groša, to vam je versajski mirovni kongres, ki mu je predsedoval »osvobojevalec« Wilson, največji Črncem v zgodovini svetovne diplomacije, ki je v službi svetovnega kapitala odigral svojo zamorsko vlogo — in odšel ...

*

Drugo moje potovanje v pokrajino versajskega škandala je Taunus, gozdnati, gorski predel kraj Frankfurta. Dočim ko se mora iti v Griesheim peš, se more semkaj potovati z malo lokalno železnico. In to samo mali del. Dalje treba zopet peš (naravno, da verižniki potujejo z avtomobili) skozi desetore francoske barikade, ki so popolnoma vojno opremljene.

In ko tako zrete skozi vagonsko okno na divno gorsko idilo, prihajajo v vlak francoski vojaki, Beli.

Kontrola, pregledovanje voz. Čeprav so vsi potniki nedeljski izletniki, morate imeti potni list, kajti oni, ki ga nima, mora prenočiti v francoskem zaporu in plačati 10.000 mark globe.

Ali ko se prekorači to improvizirano francosko-nemško »mejo«, dobivate res prepričanje, da tu ne gre za navadno šikaniranje, ker je to v resnici prava meja. Vhod v Poincaréjevo Francijo. Königstein, nekaj tiho počivališče pljučnih bolnikov je izpremenjen v francosko vojno taborišče.

Največja, najmodernejša zdravilišča so izpremenjena v kasarne, na katerih se oholo vijejo francoske trobojnice. Vse ostale privatne hiše so konfiscirane, numerirane in rezervirane za francoske oficirje. Napisi na ulicah francoski, francoske knjigarne, francoski časopisi. Francoski genij, Genie de Rhin, renski genij, to je tenorska pesem tega tiska, ona velika misija, ki je pripeljala afrikanske Črnce v Nemčijo.

Pierrepoint B. Noyes, bivši predstavnik Amerike v renski komisiji, torej osebnost, ki je najbolje poučena v tajne francoske načrte, je pred nekaj dnevi iznesel porazna odkritja o francoski okupaciji. »Jaz sem prorokoval, da bo francoska armada vkorakala v Porurje, ker je najevidentnejša strateška prehodna točka vojne ekspedicije proti Nemčiji in Evropi« — to so dobesedno njegove besede. A kaj pomenja vojna ekspedicija proti Evropi drugega kot vojno ekspedicijo proti sovjetski Rusiji?

Naenkrat prekine moj tihi gorski mir, na tej porušeni razvalini fevdalnega suženjstva, zvok vojaške trobente.

Nekje doli v mestu — marširajo Črncem.

Napoleonski marš Poincaréjevih Črncev na Nemčijo in Evropo, stvoritev velikega kapitalističnega premogo-železnega koncerna od Alzaške do Porurja, zmaga združene kontrarevolucije nad rusko revolucijo — to je reparacijski »v tem znamenju boš zmagal« predsednika francoske republike Raymonda Poincaré.

Taunus, sredi aprila 1923.

Slavko Cihlar.

R. Dehmel—Jegor:

Pesem rudarjev.

Mi nosimo vsi prav isto luč po nočni samoti,
pod zemljo.

mi kopljemo, sanjamo vsi o neizmerni krasoti,
nad zemljo.

Mi vsi smo graditelji dela, da ni ga bilo še dozdej,
srečno.

mi vsi se potimo vse dni, da svet postane nam raj.
Srečno.

Nekoč vse življenje je z neba zdrsnilo
 nad zemljo,
 rudarji kot krti smo vsi se zariili v gomilo
 pod zemljo,
 da bruhamo venkaj na dan vam mrtvi kamen,
 — srečno —
 da zopet čez zemljo razlije se solčni pramen.
 Srečno!
 Vse izpreminja, preraja se večno na sveti,
 pod zemljo,
 še groblja vzplamti ter greje in sveti
 nad zemljo.
 Mi bomo kresali, da vsaka bo brozga vzplamtela.
 Srečno!
 Počivali bomo tedaj, ko konec bo našega dela.
 Srečno!

Stari red.

Najstarejši sin proletarca je nenadoma vprašal svojega očeta: »Oče, zakaj se imenuje časopis, ki ga čitaš »Novi red«?

Odgovor je bil: »Da bi se razlikoval od »starega reda«.

Mladi pa se ni zadovoljil in je dalje vprašal svojega očeta: »Ali izhaja tudi »Stari red«?

On pa je odgovoril: »Sinko, stari red se piše, tiska, prodaja, trpi, prenaša, proklinja najmanj tisočkrat vsak dan v vsaki deželi.«

Sin je obstal odprtih ust pred očetom. Oče mu je pojasnil stvar s celo vrsto primerov.

Stari ali buržuazni red obstoja v sledečem:

1. Trgovec, ki nam prodaja slamo mesto volne, papir za usnje, kamen za premog, gips za kruh, žvepleno kislino za konzerve, pobarvano vodo za mleko, kavo ali vino itd. itd. in ki gre potem s krvavo prihranjenimi krajcarji tvoje matere v kazino in v eni noči toliko zaigra, da bi se moglo s tem denarjem nasiti celo mesto.

2. Tovarnar, ki radi borzne špekulacije vrže sredi zime sto družinskih očetov na cesto in vrhu tega napravi še to, da pridejo v ječo oni, ki so brez mleka, brez kruha, brez obleke, brez ognja.

3. Ameriška buržuazija, ki kuri sedaj parne kotle mesto s premogom s koruzo in ržjo; ki naenkrat zlije v morje 250.000 litrov mleka; ki uporablja usnje za gnojilo na svojih poljih, mesto da bi prodala blago za nižano ceno trpečim množicam.

Meščanski red je razven tega:

a) Kdor ne dela, ima dvanaest srajc, in kdor dela, nima često niti ene cele.

b) Sluga, ki je črni kruh — in gospod, ki hrani svoje pse s potico in svoje mačke s čokolado.

c) Zidar, ki s svojo družino devetih ljudi stanuje v revni luknji in postopač, ki ima za svojo edino ljubljenko stanovanje »samo« devetih sob, ki so poleti lepo prezračene in pozimi zakurjene.

d) Šivilja, ki se onečašča, da se pokrije z eno krpo — in elegantna dama, ki se sveti samo v eni sezoni v dveh ducatih kostumov.

e) Vojakova vdova, ki nima denarja, da kupi za svoje bolne otroke mleka in okrepičnih sredstev — in žena vojnega dobičkarja, ki je bil oproščen vojaškega službovanja, ki meče na mzo tisočake, ki sta jih »zaslužila« v vojni.

f) Žena iz naroda, ki, noseča in trudna, dela ves dan na krompirjevem polju — in meščanska »frajlica«, ki se v iskanju pustolovščin vozi v očetovem avtomobilu.

g) Sedemdesetletni kmet, ki se znoji pod vročim julijskim solncem — in dvajsetletni, »plemeniti« gospodič, ki se mu zdeha v mehkem naslonjaču zdravilišča.

h) Vlaku, ki vozi v 3. razredu kot sardine natlačene, izstradane tisoče delavcev in v živinskih vagonih vojake (40 mož, 6 konj), ki gredo na fronto za domovino — v 1. razredu pa štiri do pet rejenih gospodov — velekapitalistov, veleposestnikov, škofov itd., ki v devetdeset slučajih od sto niti sami ne plačajo svoje vozne karte.

i) Mali tat, ki roma v zapore — in veliki valutni špekulant, ki zmanjšuje denarno vrednost s svojo špekulacijo, se svobodno sprehaja, čaščen in spoštovan od »človeške« družbe.

j) Pošten nastavljenec, ki zastavi svojo sukno, da se naje — in bogat »gavner«, ki kupi svoji ženi kožuh za 100.000 K in svoji metresi briljante za 200.000 K.

k) Poljedelka, ki redi svojega otroka z ovseno hrano in bogatinovega otroka s svojim mlekom.

l) Proletarec, ki dobi nekaj let ječe, ker je hotel izboljšati svoj obupni položaj — in »Orjunaš«, ki dobi pet dni (brez zabeležke v kazenski register), ker je hladnokrvno ubil mirnega državljana, ki ga je on smatral za delavca.

m) Milijoni in milijoni brezposelnih, ki nočejo nič drugega kot dela — in zaprti obrati, ker gospodom ne »štima«, da bi delali.

n) Meščanska manjšina, ki vlada — in proletarska večina, ki se pokorava.

o) Star delavec, ki od lakote pogine — in mlad podjetnik, ki krepne vsled preobite hrane.

p) Inteligentni proletarec, ki si ne more kupiti nobene knjige — in meščanski bedak, ki trideset let obiskuje srednje in visoke šole in je vedno bolj neumen.

r) Bogatin, ki uživa raj na zemlji — in revež, ki ga pričakuje onstran sveta.

s) Revež na eni strani — in na drugi strani rejen masten duhovnik z rdečim, okroglim obrazom, ki prisega »vse to je volja božja«.

t) In krona tega reda pa je: »Pred zakonom so vsi enaki!

Nove aretacije.

Ljubljanska policija je zaprla sodruga Klopčič Fr., Klinc Sl., Habe in Vehar. Po kakšnem paragrafu »Zakona o zaščiti države« so jih zaprli, nam ni znano. Gotovo se bo odkrila nova »zarota«, kakršna se je odkrila pri prvi aretaciji s. Klopčiča, če ne hujša!

Na tak način upajo gospodje, da bodo zatrli in udušili gibanje proletarske mladine. Na tak način hočejo »iztrebiti« gibanje delavske mladine, ki vodi vedno odločnejši boj za uresničenje človeške pravice, za osvobojenje izpod kapitalističnega jarma, za vstajenje k svobodi in človečanstvu. Samo trebite ga! Samo zapirajte nas!

Izmišljajte si še nadalje »zarote«, »tajne organizacije«, »hujškače«. Vi grabite s tem po praznem zraku, delate kot otrok, ki vidi za zrealom svojo sliko.

Vi hočete poloviti »zarotnike«, »agitorje«, »hujškače« in s tem iztrebiti proletarsko mladinsko gibanje!

Zaprte vse tovarnarje, ki se bogatijo z neplačanim delom svojih mezdnih sužnjev! Zaprite vsak nov stroj, ki revolucionira industrijo in poljedelstvo, ki povečava produkcijo in uničuje producente! Zaprite vse veleposestnike, ki izkoriščajo delovno silo dni narjev in dodeljujejo svojemu bogastvu njive siromašnih kmetov! Zaprite vse železnice, telegrafe, telefone, elektriko, paro, zaprite sami sebe, sodnike in advokate, zaprite vse in vsakega, kajti vse nosi pečat revolucionarne dobe in vsakdo nosi revolucionarni duh s seboj — če ne v krvi in mesu, pa v obleki!

Odpravite kapital, ki poraja svojega grobarja — proletariat in mlado proletarsko generacijo, ki ji je usojeno, da gleda uresničene proletarske ideale — šele potem boste iztrebili »hujškače« in »agitorje«, ki se vam zde toliko nevarni za »javni red in mir!«

Delavska redakcija.

(Epizoda iz junaškega boja italijanskega proletariata.)

... Fašisti so zaprli vse urednike lista. Sledeči dan so bili aretirani vsi strankini mladinski funkcionarji, ki so nadomestili zaprte urednike.

Ali bodo fašisti res zatrli list, ali ne bo več jutri izšel?

Pa pride mlad sedemnajstletni delavec:

»Sodrug, ali lahko pišem za časopis?«

»Ti? Ali misliš, da je pisati časopis isto, kot svoji zaročnici pošiljati ljubavna pisma?«

Užaljen je bil mladi sodrug, ali dva njegova sodruga sta mu ponudila, da pišejo vsi trije skupaj.

Za njimi so prišli še trije omladinci in žena. — Pozneje so prišli še drugi delavci. Mladi in stari delavci so se usedli in pričeli pisati.

Prve dni se od mladih delavcev ni moglo skoro nič dati tiskati, ker so pisali večinoma o najabsurdnejših vprašanjih. V večini njihovih člankov je odsevala prazna revolucionarna propaganda. Ali hitro so se naučili baviti se z resnimi vsakdanjimi vprašanji. Omladinci so zlasti radi polemizirali z oderuhi, buržujskimi žunalisti in hišnimi posestniki. V polemiki so bogato uporabljali izraze kot svinja, pes, zajec itd.

Naklada lista je rastla. Dobrovoljni dohodki so se večali. Borbenost lista je vznemirila fašistovske oblasti in te so list ustavile. Ali časopis je izšel pod drugim imenom in še izhaja.

Buržuazija zahteva od tlačenega razreda ljubezen do domovine, ki je sama ne občuti. Domoljubje buržuazije je dobičkaželjnost in licemerstvo.

Fond za žrtve reakcije.

S. Gorenc nabral 514 K. S. Manfredu se je darovalo nadaljnih 100 Din.

Sodrug! Komaj je nekaj sodrugov zapustilo zapore, so že stopili drugi na njihova mesta. Spominjajte se jih na 1. maja in zbirajte po shodih in prireditvah prispevke za nje! Dvignite njihovo razpoloženje v ječi, dokažite, da se zavedate njihovega žrtvovanja za splošne interese! Pišite po nabiralne pole na upravo »Prol. mladine«, Turjaški trg 2/II., Ljubljana. Vršite dejanje proletarske solidarnosti!

Poravnajte zaostale naročnino!

Pridobivajte nove naročnike!

Širite »Proletarsko mladino«!

Na 1. maj naj pridobi vsak doseđanji naročnik najmanj enega novega!

Tisk je eno najmogočnejših orožij proletariata!

Zbirajte za tiskovni sklad na 1. maj!

Na delo, sodrug!

Vera je trup za narod. Proletariat popolnoma zavrača to reakcionarno ideologijo.